

Annotatie gesprek Afvalfonds Verpakkingen en Statiegeld Nederland (Nu Verpact)

Gesprek met:

Hester Klein Lankhorst, algemeen directeur Afvalfonds Verpakkingen (onderdeel Verpact)

Jeroen Hillen - directeur Statiegeld Nederland (onderdeel Verpact)

Wanneer en waar?

Woensdag 29 mei 2024 9:45 - 10:15, via Teams

Aanwezigheid ter ondersteuning

Bestuursadviseur: 5.1, 2, e

Stadswerken: 5.1, 2, e

Reden van gesprek

Het gesprek is op verzoek van Verpact ingepland. Het verzoek volgt op een ambtelijk gesprek dat plaatsvond op 20 oktober 2023. Tijdens dit overleg zijn afspraken gemaakt over vervolgacties met betrekking tot de statiegeldproblematiek*. Hierop is nog geen officiële inhoudelijke reactie van Verpact gekomen.

*scope: LET OP nadrukkelijk alleen statiegeldproblematiek en niet:

- Opzegging ketenovereenkomst verpakkingen door VNG per 1 januari 2025. (behandeld in de staf 15 mei)
- Bezwaar tegen standpunt Verpact om geen inzamelvergoeding toe te kennen voor het ingezamelde PMD reinigingsrecht. (behandeld in de staf 15 mei)

Kernboodschap

Met het bedrijfsleven (Verpact) gaan we graag in gesprek om mee te denken en samen te werken zonder dat wij hierbij als gemeente de verantwoordelijkheid overnemen. Vooruitlopend op dit gesprek zijn we ambtelijk aan de slag gegaan om met Verpact maatregelen te treffen tijdens evenementen. Daar gaan we graag mee door.

Doel van het gesprek

Kennismaken, benadrukken goede samenwerking voor aanpak statiegeldproblematiek bij evenementen, en verder desgewenst de volgende punten behandelen (deze zijn verderop per punt nader toegelicht en **geel** gemarkeerd).

- Vraag aan Verpact: hoe staat het met de proef met de Statieheld-zuilen bij ondernemers? Deze kleine machines leken zeer geschikt om te plaatsen bij kleine verkooppunten zoals snackbars, etc.
- Vraag aan Verpact: zouden wij evaluaties van deze maatregelen tijdens evenementen kunnen ontvangen?
- Vraag aan Verpact: wie kunnen wij contacten over de randvoorwaarden (zoals een overdekte locatie en toezicht) en (beheer)kosten i.v.m. motie

“Onderzoek mogelijke locaties voor extra statiegeldautomaten in overdekte gemeentelijke locaties”.

- Vraag aan Verpact: We hebben de suggestie gedaan om vanuit Nederland Schoon een campagne te doen gericht op ondernemers om hun directe omgeving schoon te houden. Vanuit Verpact hebben we hierop nog geen reactie ontvangen. Het zou heel goed zijn als Verpact dit initiatief neemt.

Achtergrond

- De invoering van statiegeld op flesjes en blikjes zorgt voor een afname van flesjes en blikjes op straat en in het restafval. Maar omdat er nog veel flesjes en blikjes in publieke afvalbakken belanden worden deze opgebroken en leeggehaald. Dit zorgt voor kapotte afvalbakken en veel ander zwerfafval op straat. Het is een landelijk probleem, waar we in Amsterdam veel last van hebben.

- Belangrijke oorzaak is dat er nog veel te weinig plekken zijn waar de flesjes en blikjes ingeleverd kunnen worden voor statiegeld.
 - Knelpunt: nu zijn alle grote winkels (> 200 winkeloppervlak) verplicht in te nemen en kleine verkooppunten niet.

Verantwoordelijkheid voor de inzameling van flesjes en blikjes ligt bij de producenten ervan, maar die zijn er nog niet in geslaagd om een goed systeem in te richten. Hierdoor heeft het probleem zich naar de openbare ruimte verplaatst. Het gaat nog een tijd duren voor het inzameldoel bereikt is. Dit komt mede doordat kleine verkooppunten niet hoeven in te zamelen. (zie ook: <https://nos.nl/artikel/2500319-inzamelingsdoel-statiegeld-pas-in-2026-gehaald>, <https://nos.nl/artikel/2502374-verpakkingsbranche-wacht-boete-als-het-de-inzamelnorm-voor-flesjes-niet-haalt>, <https://nos.nl/artikel/2516967-druk-neemt-toe-op-verpakkingsindustrie-om-meer-plastic-in-te-zamelen>).

- Als gemeente pleiten we voor een innameplicht die inhoudt dat als je blikjes verkoopt, je ze ook moet innemen voor statiegeld. Nu zijn alle grote winkels (> 200 winkeloppervlak) verplicht in te nemen en kleine verkooppunten niet. De wetgever zou dit moeten aanpassen.

Ambtelijk overleg 20 oktober 2023

- Hieronder zijn de afspraken uit het ambtelijk overleg van 20 oktober 2023 met NL Schoon (nu Verpact) en ambtenaren AMS vermeld, inclusief een annotatie voor het komende overleg en de stand van zaken (stavaza).
 - ❖ We hebben toegelicht dat producenten zorgdragen voor een volwaardig inzamelsysteem en dat we als gemeente terughoudend zijn om zelf maatregelen te nemen. Oplossing zien wij met name in het zorgen voor veel meer inpandig inzamelvoorzieningen bij ondernemers (via bijvoorbeeld een innameplicht). De plaatsing van de inzamelzuilen bij HART zien wij als een eerste stap (mogelijk ook geschikt voor Artis e.d. locaties). We zijn groot voorstander van het inpandig plaatsen van Statiehield-zuilen (of andere soortgelijke voorzieningen) bij ondernemers. We denken graag mee over geschikte locaties voor de proef met de Statiehield-zuilen. Verder hebben we aangegeven dat we vanuit de ondernemers nu een duidelijke eerste stap verwachten.

Annotatie/stavaza:

- Vraag aan Verpact: hoe staat het met de proef met de Statieheld-zuilen bij ondernemers? Deze kleine machines leken zeer geschikt om te plaatsen bij kleine verkooppunten zoals snackbars, etc.
- Verpact heeft een Plan van Aanpak verhoging inzameling plastic drankflessen opgesteld (bijlage). Onderdeel hiervan is het plaatsen van 68K donatieringen in Nederland. Op basis van de proef met doneerrekken in Amsterdam is besloten geen doneerrekken te plaatsen in Amsterdam op openbare afvalbakken.
- Recent zijn twee moties aangenomen die gaan over meer inpanidige inzamelvoorzieningen.
 1. Motie: In gesprek gaan met organisaties zoals NS, ProRail, GVB en Q-Park om inzichtelijk te maken welke (on)mogelijkheden er zijn om op locaties van deze organisaties (meer) statiegeldautomaten te kunnen plaatsen, denk aan bijvoorbeeld stations en bewaakte fietsenstallingen of parkeergarages'.
 - Status: loopt, wordt meegenomen in de reguliere overleggen.
 2. Motie: Onderzoek mogelijke locaties voor extra statiegeldautomaten in overdekte gemeentelijke locaties.
 - Status: loopt. Vraag aan Verpact: wie contactpersoon i.v.m. randvoorwaarden (zoals een overdekte locatie en toezicht) en (beheer)kosten?
- ❖ We hebben gesproken over een aanpak tijdens grootstedelijke evenementen zoals de Pride en Koningsdag en tijdens piekmomenten op locaties zoals het Museumplein en bij de ArenA, bijvoorbeeld met mobile teams / statiegeldmachines. We hebben hierover afgesproken dat 5.1, 2, e (NL Schoon) nagaat welke mogelijkheden er zijn en dat hij met een voorstel komt.

Annotatie/stavaza:

- In samenwerking met Verpact zijn er onder meer tijdens Koningsdag, Bevrijdingsdag en het evenement DGTL tijdelijke statiegeld inleverpunten geplaatst.
 - Vraag aan Verpact: zouden wij evaluaties van deze maatregelen kunnen ontvangen?
- Ook voor toekomstige evenementen zoals de Pride, Banne Bruist Festival en Sluis en Bruggenfeest (Weesp) willen we hierop samen met Verpact inzetten.
- Daarnaast wordt een statiegeld-inleverzuil vanuit een gemeentelijk innovatieprogramma getest voor evenementen tijdens de Marathon van Amsterdam en het Grachtenfestival.
- ❖ Over communicatie hebben we gezegd dat we voorstander zijn van een campagne vanuit Nederland Schoon waarin Amsterdammers en bezoekers worden opgeroepen de stad schoon te houden en blikjes en flesjes in te leveren. Het lijkt ons niet handig om deze campagne mede namens de gemeente Amsterdam te doen.

Annotatie/stavaza:

- De campagne met Donnie loopt inmiddels. Prima initiatief > goed om hiermee door te gaan. Zie opmerking hierover bij evenementen.
- ❖ We hebben de suggestie gedaan om vanuit Nederland Schoon een campagne te doen gericht op ondernemers om hun directe omgeving schoon te houden en afgesproken dat 5.1, 2, e (NL Schoon) gaat nadenken over de mogelijkheden. In ons contact met ondernemers zorgen wij vanuit de gemeente voor informatie en uitleg over het schoonmaken van de directe omgeving. Het zou mooi zijn als we hierin samen kunnen optrekken.

Annotatie/stavaza:

- Dit gaat over communicatie van de 25 meter regel. Vanuit Verpact hebben we hierop nog geen reactie ontvangen. Het zou heel goed zijn als Verpact dit initiatief neemt.
- ❖ Tot slot hebben we gevraagd of er vanuit de producenten wordt nagedacht om de extra kosten die de gemeente maakt te vergoeden. We hebben afgesproken dat 5.1, 2, e dit navraagt.

Hierop is onderstaande reactie van Verpact binnengekomen:

“Wat betreft het laatste punt het volgende.
In 2023/2024 betaalt het Afvalfonds de Nederlandse gemeenten een vergoeding voor het beheer, ledigen en verwerken van afval uit openbare afvalbakken. Naast deze “Vergoeding openbare prullenbakken” (0,76 euro/inwoner) is ook een aanvullende “Zwerfafvalvergoeding” (1,14 euro/inwoner) beschikbaar gesteld aan Nederlandse gemeenten. Deze vergoedingen worden via Wastetool aangevraagd/uitgekeerd.”

Annotatie/stavaza:

- Bovenstaande betekent dat er geen aanvullende vergoeding wordt betaald voor herstel van kapotte afvalbakken, imagoschade, extra (reinigings)kosten, etc.
- Opmerking: deze vergoedingen worden een maal per vier jaar vastgesteld. Dat betekent dat er een vertraging van vier jaar is alvorens Amsterdam meer geld ontvangt voor de schade aan de afvalbakken en het extra zwerfvuil (SUP gaat naar algemene middelen). Het is dus zeer welkom als Verpact (financieel) bijdraagt aan bovenstaande maatregelen.

BIJLAGE - Plan van Aanpak verhoging inzameling plastic drankflessen

Het volledige plan treft u hier: <https://www.verpact.nl/sites/default/files/2023-12/Plan%20van%20Aanpak%20verhoging%20inzameling%20drankflessen.pdf>

Samenvatting

Om ervoor te zorgen dat in Nederland de inzameldoelstelling op plastic drankflessen wordt gerealiseerd is een Plan van Aanpak opgesteld

Samenvatting: Context en programmaplan

Context

- Om **zwerfafval te verminderen** is de statiegeld regeling de afgelopen jaren uitgebreid naar kleine plastic drankflesjes
- De **inzameling in 2022 blijft echter nog achter** bij de wettelijke norm: een stijging van 22%-punt is nodig om de inzameldoelstelling op drankflessen van 90% te realiseren
- In 2023 is de inzameling van plastic flessen met **3%-punt toegenomen¹ door lopende initiatieven** door het plaatsen van extra infrastructuur, vrijwillige deelname van sap aan het statiegeldsysteem en de consumentencampagne
- Ten opzichte van andere landen in Europa **berekent Nederland het inzamelpercentage met een brede grondslag**; om Nederland op gelijke voet met het buitenland te vergelijken moeten de flessen buiten de scope van het statiegeldsysteem uit de grondslag gehaald worden; met deze grondslag zou Nederland een inzameling van 77% hebben²
- Het **ingroeipad in Nederland is in lijn met de rest van Europa**; landen binnen Europa hebben tussen de 2 en 11 jaar nodig om een inzameling van 90% te halen op basis van de nauwere grondslag welke in het buitenland wordt gehanteerd
- Om ervoor te zorgen dat in Nederland de inzameldoelstelling op plastic drankflessen wordt gerealiseerd heeft het Afvalfonds een **Plan van Aanpak opgesteld**, dit bestaat uit twee delen:
 - Op 2 oktober heeft het Afvalfonds het **hoofdpijnen Plan van Aanpak** gedeeld, met focus op de initiële probleemanalyse, lopende initiatieven en vervolgstappen
 - Op 1 december is het **gedetailleerde Plan van Aanpak** gedeeld met als focus de initiatieven en andere benodigdheden om inzameling te verhogen

Programmaplan

De inzameldoelstelling van 90% wordt behaald door het uitvoeren van 5 concrete nieuwe initiatieven langs de drie draaiknoppen; het zwaartepunt ligt hierbij op infrastructuur

- Infrastructuur en logistiek:** Door innamecapaciteit te verhogen met circa +2.600 RVMs en +2.800 handmatig uitbetalende innamepunten vormt infrastructuur geen bottleneck meer voor het behalen van de inzameldoelstelling
 - Er worden gefaseerd ~1.800 extra RVMs geplaatst in de Out Of Home³ categorie (e.g. onderwijsinstellingen, luchthavens); ook komen er in deze categorie ~2.800 handmatig uitbetalende innamepunten bij (e.g. kantoren, horeca)
 - Daarnaast worden er ~800 extra RVMs geplaatst in en nabij supermarkten om de innamecapaciteit in het Home⁴ segment te vergroten
- Scope van het systeem:** Op dit moment valt 16% van alle plastic flessen buiten het statiegeldsysteem⁵; HDPE helder vormt het grootste aandeel (6%) gevolgd door PET helder (3%)
 - Met de 10+ grootste producenten (samen goed voor meer dan 10% van het totale volume op de markt dat niet in het statiegeldsysteem zit) wordt het gesprek aangegaan hoe deze flessen kunnen bijdragen aan de inzameldoelstelling
 - Daarnaast wordt terugwinning via overige stromen (zoals PMD) ook verder geoptimaliseerd
- Consumentengedrag:** Extra gedragscampagnes verhogen naar verwachting de inleverintentie bij consumenten; campagnes worden gevoed door onderzoek van gedragswetenschappers
 - Landelijke kennis- en activatiecampagnes lopen ca. 3 jaar en worden aangevuld met lokale campagnes op Out of Home locaties om consumenten te helpen bij het vinden en gebruiken van nieuw Out of Home infrastructuur
- Met dit Plan van Aanpak is de verwachting dat in 2026 de inzameldoelstelling van 90% gehaald zal worden, belangrijke randvoorwaarden**, zoals tijdige levering van nieuwe RVMs en medewerking van stakeholders, moeten proactief gemonitord worden om het programmaplan succesvol te implementeren
- Het plan vergt een eenmalige investering van ~€98-245 miljoen en jaarlijks ~€28-46 miljoen

Afvalfonds Plan van Aanpak verhoging inzameling plastic drankflessen Strategy&

1) O.b.v. extrapolatie van inzameldata januari tm september '23, 2) Nederland loopt voorop in Europa en baseert de berekening van de doelstelling nu al op alle plastic drankflessen (incl. niet-statiegeld flessen); dit is vanaf 2029 verplicht binnen Europa, 3) dit zijn locaties buitenshuis, zoals het openbaar vervoer, onderwijsinstellingen, attractieparken, 4) dit betreft innameapparatuur voor consumptie binnenshuis, 5) 1) Alleen de plastic flessen van frisdranken en waters vallen wettelijk verplicht onder het statiegeldsysteem; Producenten van plastic flessen van 100% sap kunnen vrijwillig deelnemen aan het systeem; Plastic flessen van zuivel of siroep zijn uitgesloten van het systeem

Donatieringen

Inzameling wordt bevorderd door plaatsing van ~68.000 donatieringen en ~20 centrale innamepunten; Capex-regeling faciliteert plaatsing RVMs op alternatieve retail locaties

Deep dive overige initiatieven

	Donatieringen	Centrale innamepunten	Capex-regeling
			
<i>Omschrijving</i>	Uitbreiden van publieke prullenbakken met donatieringen waarin consumenten statiegeldproducten kunnen achterlaten zodat statiegeldrapers deze kunnen inleveren	Inrichten van punten die uitsluitend bedoeld zijn om statiegeldproducten in te leveren in en rondom de grootste steden met meerdere RVMs	Aantrekkelijker maken van investeringen in RVMs voor winkeleigenaren door deel investering aan de voorkant te vergoeden; innamepunten worden in kleinere en meer gevarieerde plekken geplaatst
<i>Doel</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Verminderen van zwerfafval • Inzamelen van statiegeldproducten die normaal in de prullenbak zouden verdwijnen • Tegengaan van opengebroken prullenbakken 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen inlevergemak voor consumenten • Ontlasten van supermarkten in stedelijk gebied 	<ul style="list-style-type: none"> • Bijplaatsen innamecapaciteit voor 'home' consumptie • Diverifere van innamepunten naar kleine winkels en etnische supermarkten
<i>Methode</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Gefaseerde uitrol van donatieringen om effectiviteit te toetsen • Ondersteuning met campagnes om consumenten te helpen bij het gebruik 	<ul style="list-style-type: none"> • Pilotfase om te testen op welke locatie centrale innamepunten het meest effectief zijn • Ondersteuning met campagnes om consumenten te helpen bij het gebruik 	<ul style="list-style-type: none"> • Actief benaderen van winkeleigenaren om gebruik te maken van de Capex-regeling
<i>Output</i>	~68k donatieringen	~100 RVMs	~100 RVMs

Afvalfonds Plan van Aanpak verhoging
inzameling plastic drankflessen
Strategy&